

TRT Çocuk Kanal Koordinatörlüğü  
için hazırlanan

# Suriyeli Çocukların Medyada Temsili – Suriyeli Çocukların ve Ebeveynlerin Gözünden Bir Değerlendirme

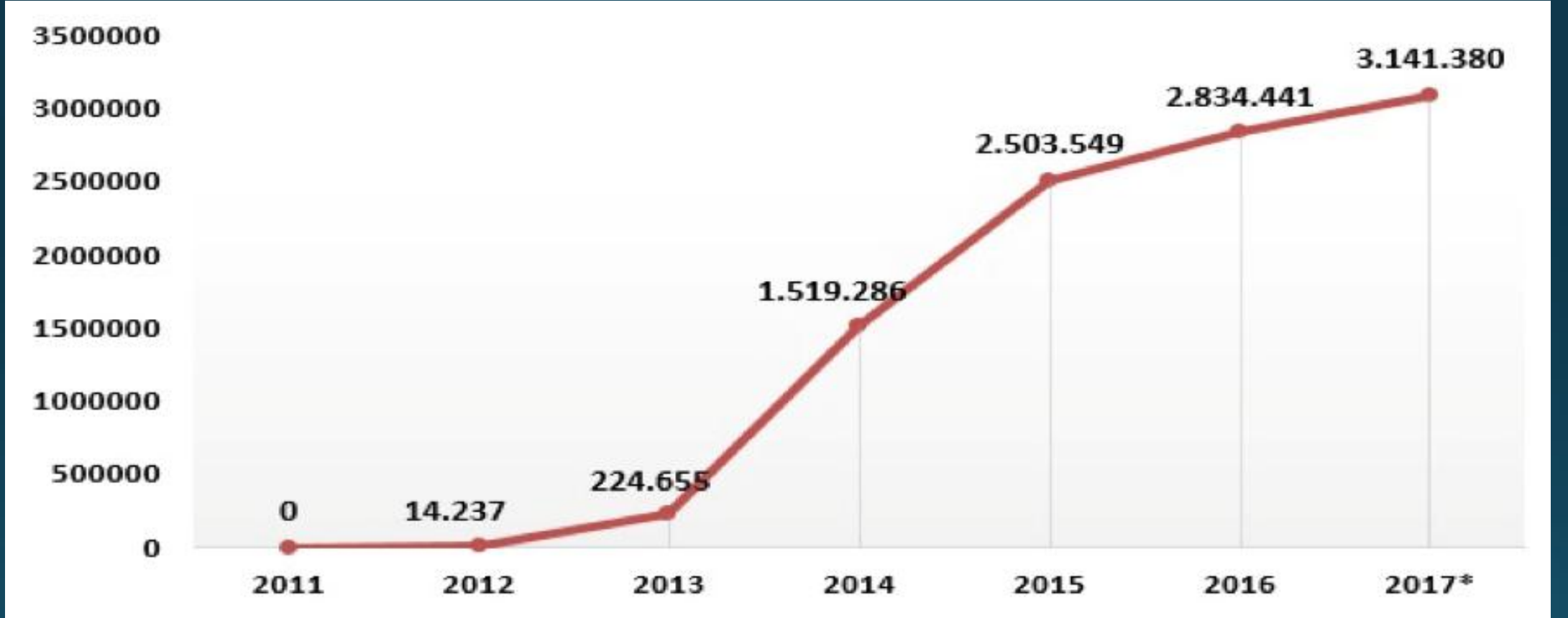
Doç. Dr. Emrah Akbaş  
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

# Türkiye'deki Suriyelilerin Genel Durumu

# Türkiye'deki Suriyelilerin Genel Durumu

- 2011'de başlayan Suriye İç Savaşını müteakiben başlayan kitlesel göç akını
- AFAD, Göç İdaresi GM, Türk Kızılayı ve ilgili bakanlıkların işbirliğinde yürütülen kriz yönetimi
- 'Geçici Koruma Statüsü' altında 3 milyonu aşkın Suriyeli sığınmacı

# Türkiye'deki Suriyelilerin Genel Durumu

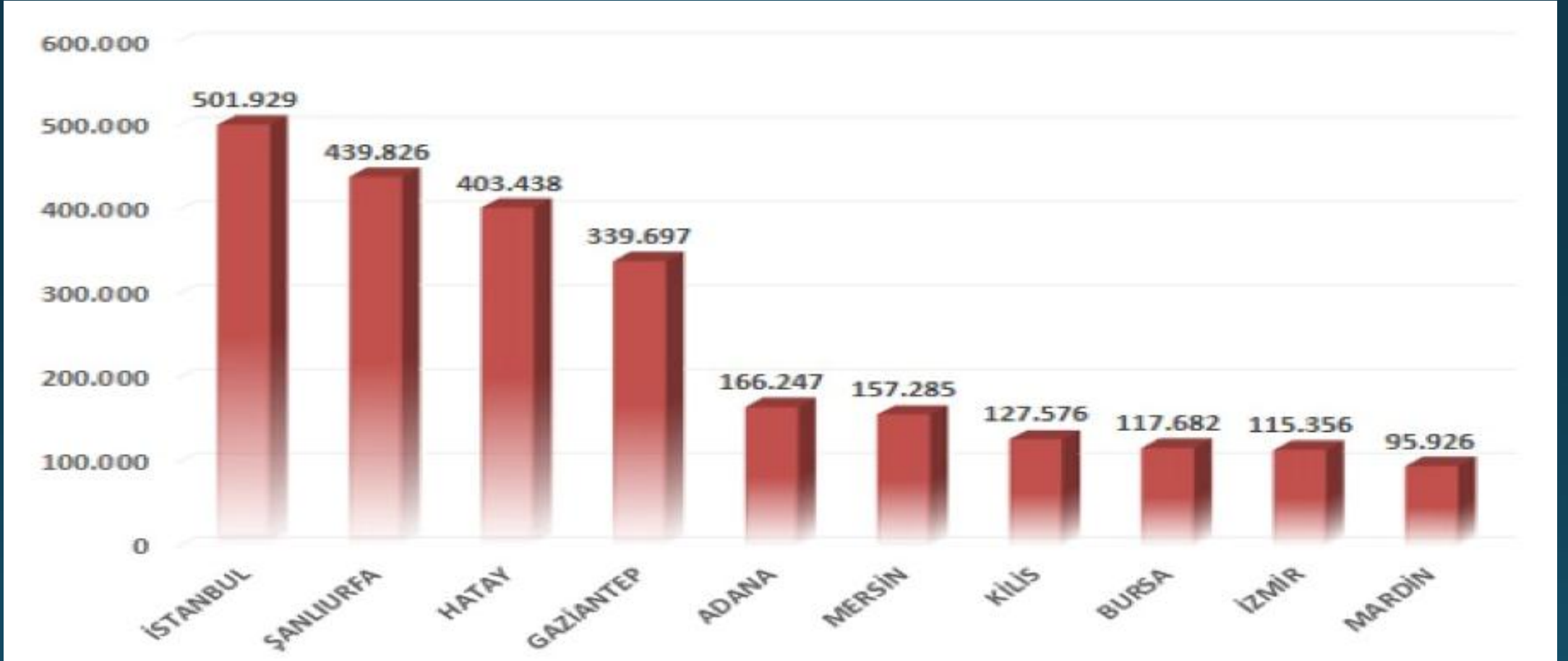


Kaynak: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

\*Ağustos 2017 itibariyle



# Türkiye'deki Suriyelilerin Genel Durumu



# Türkiye'deki Suriyelilerin Genel Durumu

- Toplam 3.222.000 Suriyeli sığınmacı
- Biyometrik kaydı tamamlanan 2.834.441 kişi
- Geçici barınma merkezlerinde 258.644 kişi

1.323.054 Kadın

1.511.387 Erkek

%46'sı 18 yaşın altında

4 Yaşın altında 321.460 çocuk

# Türkiye'deki Suriyelilerin Genel Durumu

*Geçici koruma statüsünün dışında;*

- 48.738 İkamet izni
- 33.247 Kısa Dönem İkamet izni
- 4.813 Aile İkamet izni
- 3.367 Öğrenci İkamet izni

*ile Türkiye'de yaşamını sürdüren Suriyeliler bulunmaktadır.*

# Eğitim

2017-2018 eğitim-öğretim yılının başında;

- 370 Geçici Eğitim Merkezinde 280.602 ve
- 14.742 devlet okulunda 243.396

Suriyeli öğrenci öğrenim görmektedir.

# Eğitim

Okul ağı Suriyeli ocukların nufusu 976.200 ve tüm okullara kayıtlı ğrenci sayısı 532.469'dur.

Bu durumda Suriyeli ocukların okullaşma oranı %54,55'tir.

# Geçici Eğitim Merkezleri

- Suriye müfredatı ile Arapça eğitim veren okullar
- 370 adet merkez
- Merkezlerin bir kısmı kamplarda büyük çoğunluğu ise Hatay, İstanbul ve Gaziantep başta olmak üzere çeşitli şehir merkezlerinde
- Sayıları ve okullaşma içerisindeki oranları giderek azalmakta
- Yakın vadede tümünün kapatılması planlanmakta

# Geçici Eğitim Merkezleri

Tercih edilme sebepleri:

- Geri dönüş ümidi,
- Kayıt altına girmeme isteği,
- Arapça müfredat talebi,
- Okullaşma oranına öncelik veren uluslararası STK'ların desteği,
- Vb.





# Üniversite Eğitimi

- 14.765 Suriyeli öğrenci Türkiye’de üniversite eğitimini sürdürmektedir
- YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı) bursları ile yükseköğrenim ve dil bursları
- UNHCR desteği ile DAFI bursları
- Eğitim alan öğrencilerin yanında 331 Suriyeli öğretim elemanı Türkiye’deki üniversitelerde bilimsel faaliyetlerini yürütmektedir

# Çalışma İzinleri

Ocak 2016'da yürürlüğe giren "Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik" ile geçici koruma altındakilerin çalışma izinleri düzenlenmiştir. Buna göre;

- Kayıt olmalarından 6 ay sonra çalışma iznine başvurabilirler
- Asgari ücretten az fiyata veya sigortasız çalıştırılamazlar
- Türk çalışanlara oranları %10'u geçemez
- Mevsimlik tarım ve hayvancılık işleri bu düzenlemeden muaftır.

# Çalışma İzinleri

Bu düzenlemenin bir amacı da, ekonomiye her hâlıkârda katılması kaçınılmaz olan sığınmacı nüfusun kayıtlı ve belirli kurallara uygun bir şekilde entegre edilmesidir.

# Çocuk İşçiliği

- Çocuklar kimi zaman ailelerinin zorlamasıyla, kimi zamansa yetersiz aile bütçesine katkıda bulunmak amacıyla çalışmak zorunda kalmaktadır.
- Milli Eğitim Bakanlığı, ailelerinin geçimini temin etmek maksadıyla çalışan ve okuldan mahrum kalan sığınmacı çocukların eğitime kazandırılması amacıyla 20.000 kadar sığınmacı çocuğu maddi olarak desteklemeyi hedeflemektedir.
- Türkiye'deki okullarda okuyan yabancı öğrencilerin %99'u geçici koruma altındaki Suriyelilerden oluşmaktadır.

# Çocuk İşçiliği

- Türkiye'de halihazırda 42.000 çocuğun sokaklarda yaşadığı veya çalıştığı düşünölmekte; sığınmacılar ile birlikte bu sayının 100 binlere çıktığı tahmin edilmektedir.
- Okul çağındaki çocuk sığınmacıların okullaşma oranındaki açığın kapanmamasının ilerleyen yıllarda çocuk işçiliği, kayıt dışı istihdam, suç oranında artış ve entegrasyonun zorlaşması gibi bir dizi sorunu beraberinde getirmesi mümkündür.



Chris McGrath/Getty Images

# Çocuk Sağlığı

- 2011 yılından bu yana geçici koruma altında bulunan ailelerden 200.000 kadar çocuk dünyaya gelmiştir.
- 0-4 yaş arasındaki mevcut 360.000 çocuğun büyük kısmı Türkiye'de doğmuştur.
- Türkiye'de günde 125 sığınmacı çocuk doğmaktadır ve Suriyelilerin doğum oranları Türkiye ortalamasının üzerindedir.
- Sağlık Bakanlığınca aşılama hizmetleri yapılmaktadır ve özellikle kamplardaki kızamık ve çocuk felci gibi aşıları tamamlanmış çocukların oranı yüksek bir seviyeye ulaşmıştır.
- Şehirlerde yaşayan mültecilerin devlet hastanelerinde veya Göçmen Sağlığı Merkezlerinde alacakları sağlık hizmetleri tüm ilaç masrafları ile birlikte ücretsizdir.



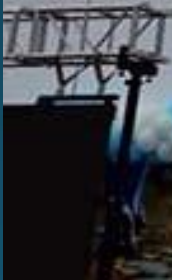
TC Sağlık Bakanlığı

# BAB-I ŞİFA

Göçmen Sağlığı Merkezi  
باب الشفاء مركز المهاجرين الصحي



BAB-I ŞİFA





# Psiko-Sosyal Destek

UNICEF ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Suriyeli çocuklara psikososyal destek sağlamak ve risk altındaki çocukları belirlemek için çeşitli çalışmalar yapmaktadır.

Bu çerçevede;

- 2 gezici psiko-sosyal destek birimi oluşturulmuş,
- Kamplarda 28 adet Çocuk Dostu Mekân (ÇDM) kurulmuş,
- Kamudan ve sivil toplumdaki 2.500'den fazla aktöre "Olağanüstü Durumlarda Çocuk Koruma" eğitimi verilmiş ve
- 40.000'den fazla Suriyeli ebeveyne, çocukların duygusal ve davranışsal sıkıntılarını nasıl ele alacaklarına dair beceri eğitimleri verilmiştir.

# Psiko-Sosyal Destek

- Kurulan Çocuk Dostu Mekânlarda şimdiye dek 700.000 çocuk destek almıştır. Bunların 174.000'den fazlası düzenli sistematik psiko-terapiye katılmıştır.
- 18.000 çocuk yerel hizmet sağlayıcılara yönlendirilmiş,
- 113.187 Suriyeli ve Türk ergen, sosyal uyum etkinliklerine katılmıştır.

# Saha Çalışması

# Amaç

Araştırmanın amacı; Türkiye'de yaşayan Suriyeli çocukların Türk medyasında temsil edilme biçimlerini anlamak ve Türkiye'de yaşayan Suriyeli çocukların ve yetişkinlerin kullandığı medyanın mahiyetini ortaya koymaktır.

Çalışmanın hedefi ise; Türkiye'de yaşayan Suriyeli çocukların medyada temsiline dair farkındalık uyandırmak, medya içeriği ve diline eleştirel bir katkı sağlamak, çözüm önerileri ve stratejilerinin belirlenmesine kaynak oluşturmak ve literatüre özgün bir kaynak kazandırmaktır.

# Yöntem

Nitel araştırma

İki farklı teknik:

1. Yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat
2. Medya tarama

# Yöntem

Ankara, Gaziantep ve İstanbul'da 100 kişiyle yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakat

- Suriyeli çocuklar (40 mülakat)
- Suriyeli ebeveynler (50 mülakat; 25 kadın, 25 erkek)
- Suriyelilerin kurduğu sivil toplum örgütleri (7 mülakat)
- Gaziantep yerel basınından genel yayın yönetmenleri (3 mülakat)

# Yöntem

Medya tarama

Son bir yılda ulaşılabilen tüm yerel ve ulusal Türkçe yayın yapan yazılı basında çıkan haberlere dair içerik analizi

**Bulgular**



# Suriyeli Ebeveynlere dair Bulgular

1) Gündemi hangi medya kanallarından takip ediyorlar?

Katılımcıların tümü gündemi TV'den takip ediyor.

2) Kendi anadillerinde yayın yapan hangi medya kanallarını takip ediyorlar?

Katılımcılar genel itibarıyla Arap medyasını takip etmektedir.

Türk medyasında sadece TRT'yi takip etmekte; Arap medyasında ise en çok AL JAZEERA ve AL ARABİYYE kanallarını tercih etmektedirler.

3) Bu medya kanallarını tercih etme sebepleri nedir?

Bu kanalların haber programlarını daha güvenilir bulmaları ve  
Bu kanalların Suriye'de yaşanan olaylara geniş yer vermesi.

4) Ne sıklıkla TV izliyorlar?



Akşam saatlerinde ailece haber bülteni ve dizi izliyorlar.

5) Ne tür TV programlarını izliyorlar?

Akşam haber kuşaağı ve diziler

Kadın katılımcılar ise genellikle moda ve yemek programlarını tercih ediyor.

6) Çocukların TV ile ilişkisi nasıl?

Çocukların televizyon izleme süreleri son derece yoğun fakat çalışmak zorunda olan çocuklar TV ile ilgili değiller.  
Çocuklar en çok çizgi filmleri tercih ediyor.

7) Çocuklar en çok hangi TV kanallarını takip ediyor?

Çocuklar en çok Arap TV'lerini izliyor.

Bu TV kanalları; MBC3, SPECTOON, MBC4 ve TOYOR AL JANNAH.

Türk TV kanallarından ise en çok tercih edilen yine TRT'dir (TRT Çocuk).

8) Çocuklar sosyal medyayı kullanıyor mu?



Katılımcıların büyük bir kısmı bu soruya hayır şeklinde cevap vermişlerdir.

Sosyal medya kullananların ise çok büyük çoğunluğunun Facebook ve Instagram kullandığı, ancak ebeveynlerin sosyal medya kullanımını kontrol etmedikleri anlaşılmaktadır.

9) Türk medyasında Suriyelilerle ilgili içerik hakkında ne düşünüyorlar?

Katılımcıların büyük bir kısmı, Türk medyasını takip etmediğini ifade etmiştir.

Bunun en büyük sebebi ise Türkçe anlama becerisindeki yetersizliktir. Türk medyasını takip edebilenler ise TRT ağırlıklı tercihte bulduklarını ifade etmiştir.

Bunun sebebi ise TRT'deki Suriyelilerle ilgili içeriği son derece barışçıl bulmalarıdır.

10) Arap medyasında Suriyelilerle ilgili içerik hakkında ne düşünüyorlar?

İçeriğin yeterli olduğunu fakat bazı medya kanallarının taraflı yayın yaptığını ve nefrete varan söylemler ürettiklerini düşünüyorlar.

11) Türk medyasında Suriyeli ocuklarla ilgili içerik hakkında ne düşünüyorlar?

Yetersiz ve ilgisiz buluyorlar.

Arap kanallarını takip etmelerinin bir sebebi de bu kanallardaki içeriğin yeterli, eğitici ve eğlendirici olması.

12) Medyada Suriyelilerle ilgili nasıl bir içeriğin olmasını isterler?



Eğitici ve eğlenceli bir içerik olmalı

Özellikle Suriyelilere yönelik programlar Arapça-Türkçe yayımlanmalı  
ve dil eğitimine öncelik verilmeli.

13) Suriyeli çocuklar için ne tür programlar hazırlanmalı?

Dil eğitimine ve Türk kültürünü tanıtmaya yönelik eğlenirken  
ğretecek formatta programlar hazırlanmalı.

14) Suriyelilerin Türkiye'ye uyumu konusunda ne düşünüyorlar?

Katılımcıların bir kısmı, yerel halkın kendilerini misafir olarak gördüğünü ve iyi davrandığını, bir kısmı ise kendilerinin istenmeyen insanlar ilan edildiğini düşünüyor.

Sadece Suriyelilerin yaşadığı bölgelerde oturanların uyum konusunda olumsuz; yerli halka yakın yerlerde yaşayanların ise olumlu düşündükleri görülmektedir.

Katılımcıların tamamı, uyum konusundaki en büyük güçlüğün dil engeli olduğunu düşünüyor.

15) Başarılı bir uyum için neler yapılmalı?

Dil sorunu çözülmeli

Bunun yanında dostluk ve kardeşlik duygularını geliştirecek etkinlikler ve programlar düzenlenmeli

16) Başarılı bir uyum için medyanın üstleneceği rol ne olmalı?



Ortak tarihimizi ve ortak değerlerimizi öğretecek ve  
dil eğitimi ve becerisini geliştirecek programlar hazırlanmalı

17) Medyada kullanılan dil ve mülteci sorununa yaklaşımı nasıl değerlendiriyorlar?

TRT'nin ve diğer bazı kanalların barışçıl ve sakinleştirici bir dil kullandığını fakat çoğu kanalın saldırgan bir dili seştiğini düşünüyorlar.

# Suriyeli Çocuklara dair Bulgular

1) Ne sıklıkla TV izliyorlar?

Zamanlarının büyük kısmını TV karşısında geçiriyorlar.

Çalışmak zorunda olan çocuklar ise sadece akşam saatlerinde sınırlı bir biçimde TV izliyor.

2) Ne tür programları tercih ediyorlar?

11-13 yaş grubu, çizgi film tercih ederken; 14-18 yaş grubu, televizyon dizileri ve haber programlarını daha çok tercih ediyor.



3) Sosyal medyayı takip ediyorlar mı?

Katılımcıların neredeyse tamamı sosyal medya kullanmadığını ifade etmektedir. Kullanan azınlık ise Facebook ve Instagram'ı tercih etmektedir.

Katılımcıların evlerinde internet olmadığı ve cep telefonu kullanımının da son derece sınırlı olduğu görülmüştür.

4) Türk televizyonlarını takip ediyorlar mı?

Türk televizyonlarını takip edenlerin sayısı son derece azdır.

5) Türk televizyonlarında nasıl programlar olmasını isterler?

Katılımcıların tamamı eğitici ve öğretici programların olmasını istiyor. Özellikle dil gelişimine dönük ve Türk kültürünü tanıtıcı programları talep ediyorlar.

6) Türkçe konuşabiliyorlar mı?

Arap kökenli Suriyeli kız çocuklarının Türkçesi genel olarak oldukça zayıf. Erkek çocukları ise görece daha akıcı Türkçe konuşabiliyor.



7) Türk arkadaşları var mı?

Okula gidenlerin Türk arkadaşları var ama gitmeyenlerin genellikle Türk arkadaşı yok.

Genel olarak, Türk arkadaşlarla yaşanan en büyük sorun, dil engeli.

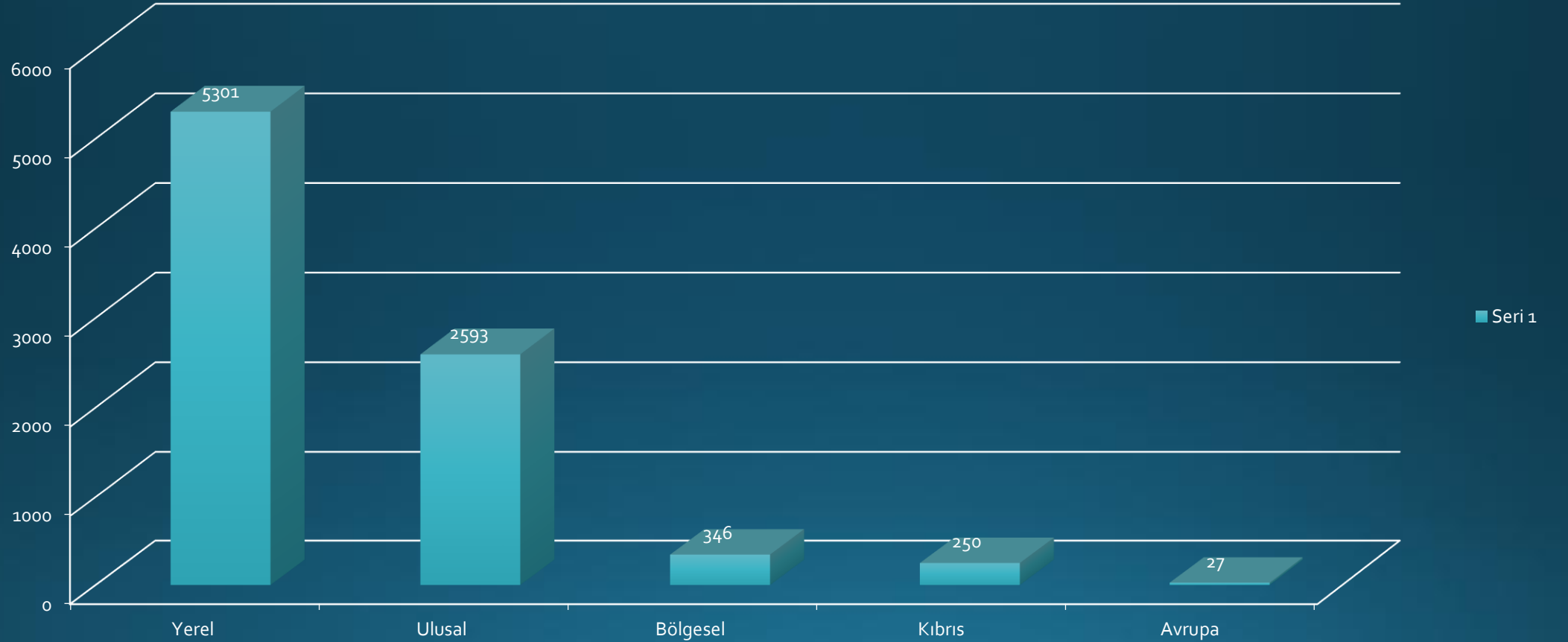
Dil engeli aşıldığında, Türk arkadaşları ile hiçbir sorunları olmayacağını düşünüyorlar.

Görüşülen Suriyeli çocukların büyük kısmının çalışmak zorunda olduğu görülmüştür. Bu durum onların Türkçe öğrenmesini oldukça güçleştirmekte.

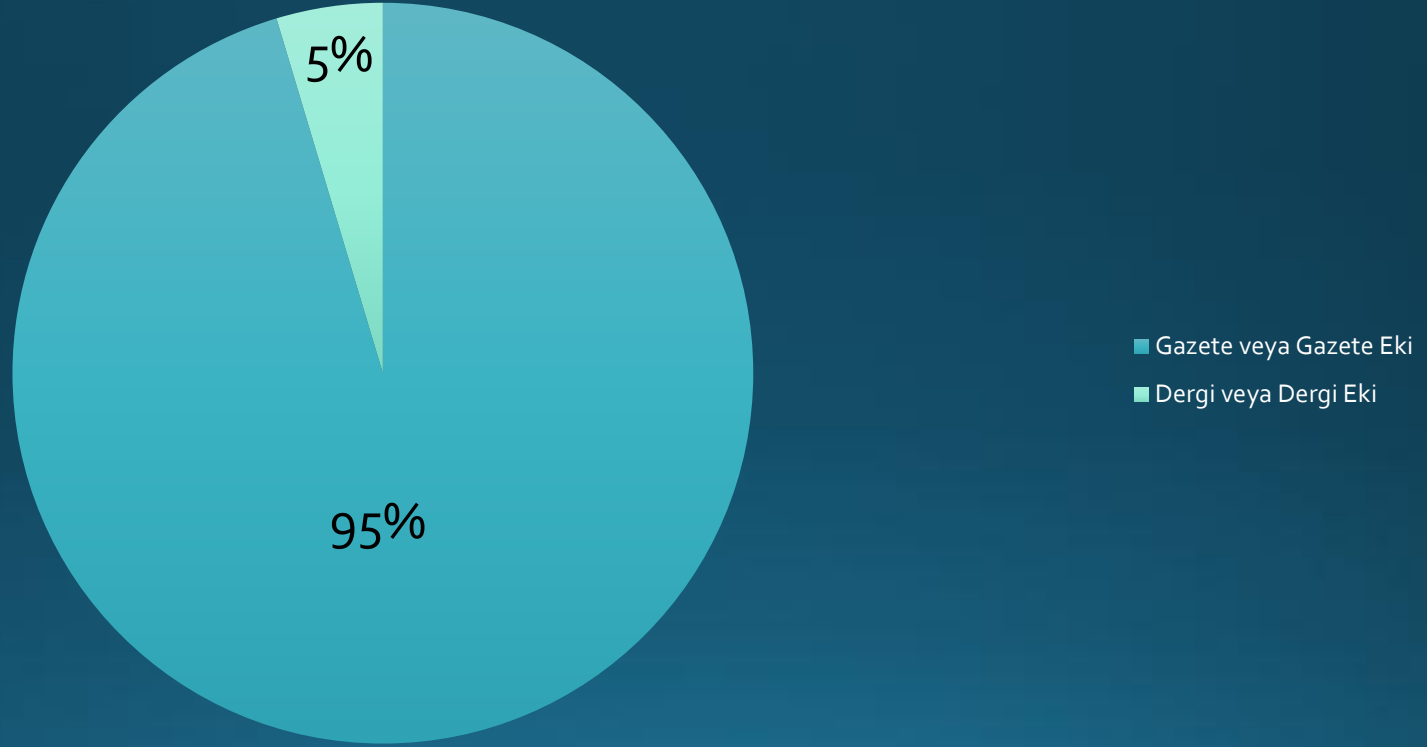
Türkçe bilmeyen çocuklar zorunlu olarak kendi içlerine kapanmakta ve sadece Suriyeli çocuklarla birlikte sosyalleşmektedir.

# Medya Tarama

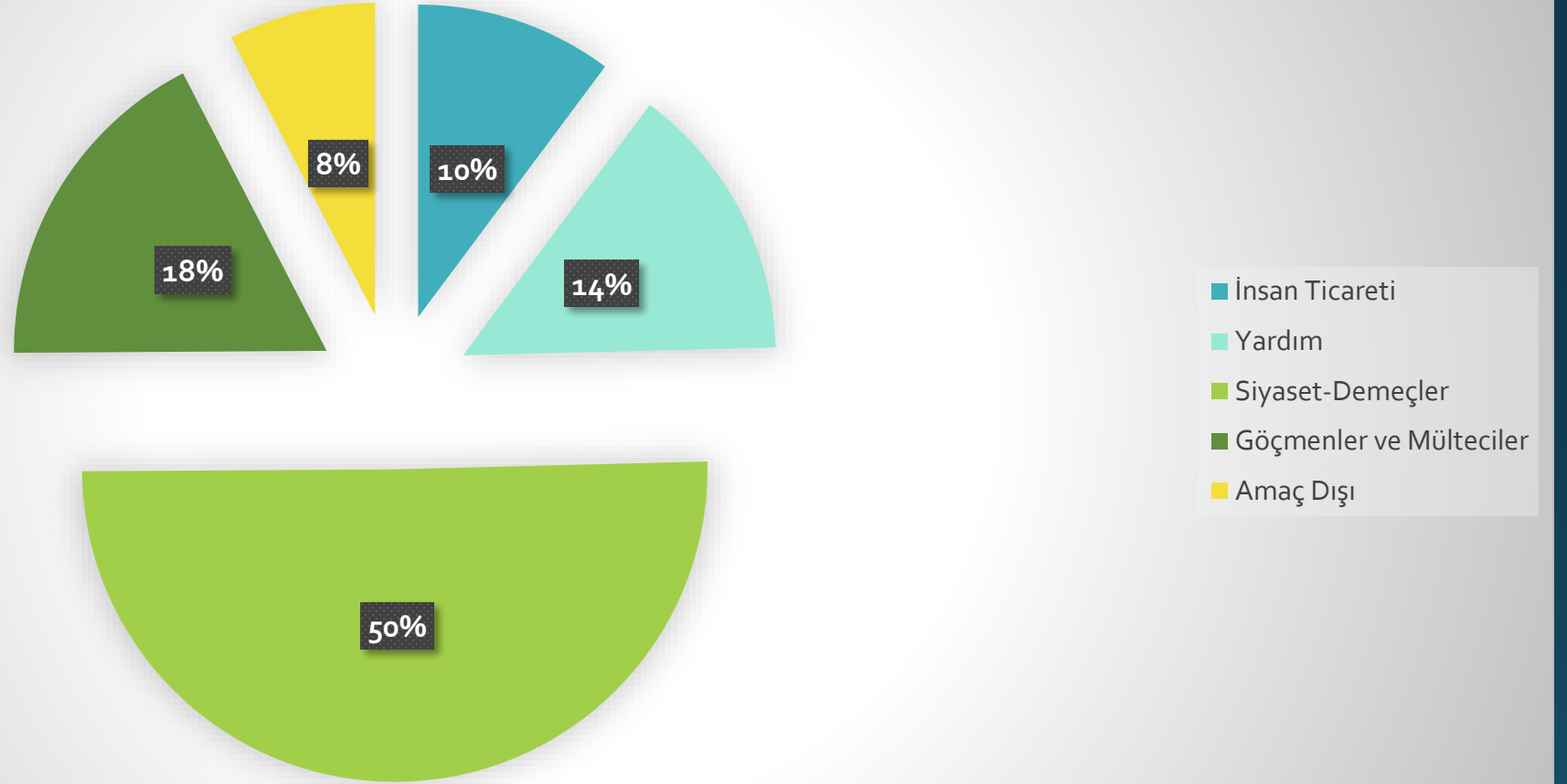
# Haberlerin Yayımlandığı Ölçeğe Göre Dağılımı



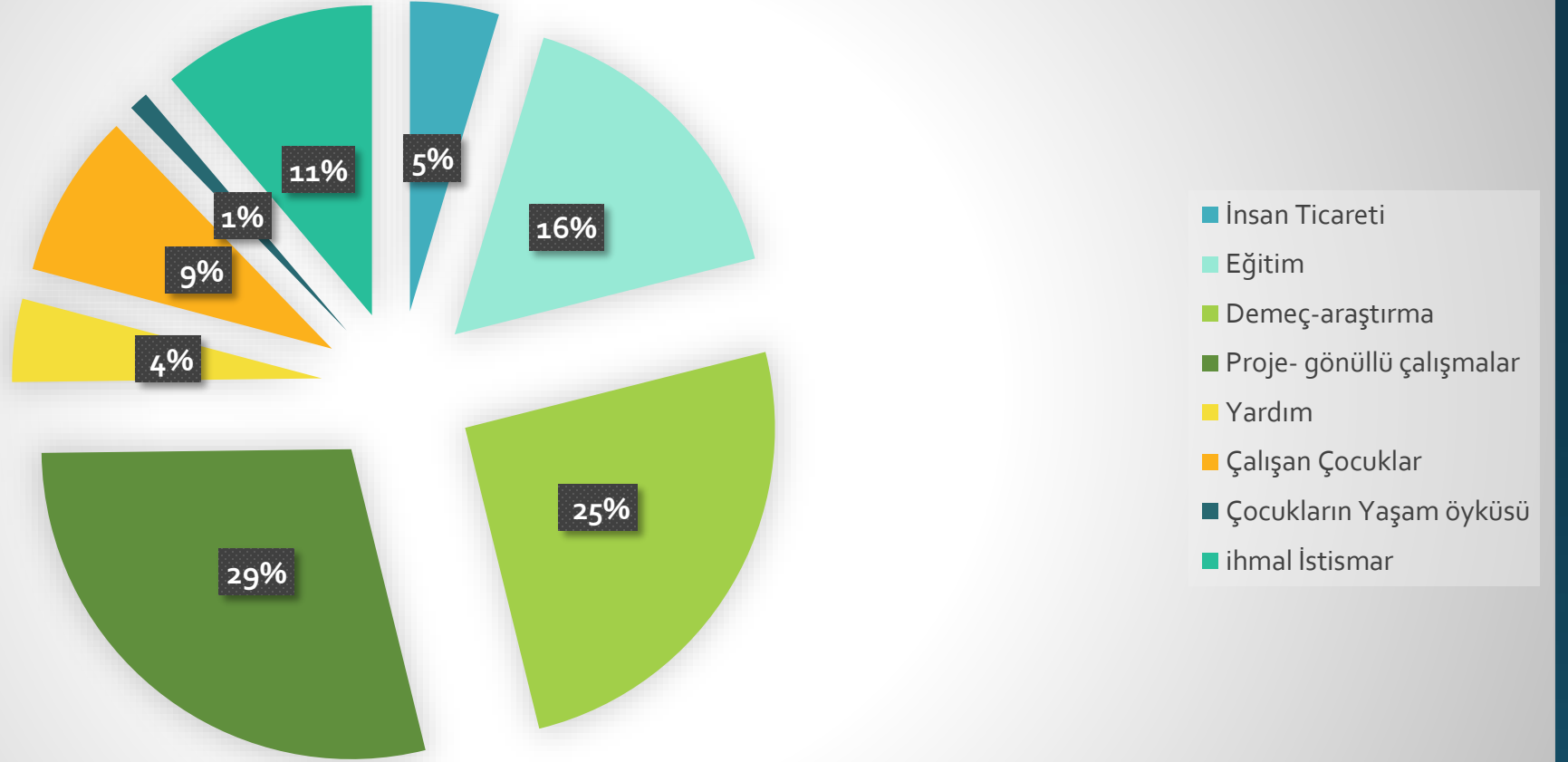
# Haberlerin Yayın Türüne Göre Dağılımı



# İçeriği Çocuklarla İlgili Olmayan Haberlerin Dağılımı



# İçeriği Çocuklarla İlgili Olan Haberlerin Dağılımı





# Haberlerin Dili

Haberlerde genellikle mülteci bebekler, çocuklar, Suriyeli çocuklar, Suriyeli minikler, yetim çocuklar, mazlumlar gibi ifadeler yer almaktadır.

Çocukların yaşadığı sosyal sorunlar (çocuk evliliği , çocuk işçiliği, sokakta yaşamak, vb.) haberlere daha az konu olmaktadır.

Çocukların haberlerdeki temsili, bir başkasının kendilerine uzattığı elin edilgen alıcısı biçimindedir. “Mülteci çocuklar güldüler”, “Palyaçolar çocukları güldürdü”, “Çocuklar belgelerini aldı” vb.

Çocuklar ya kurbandır ya da kurtarılan mağdurlardır...

# Suriyeli miniklere Türkçe eğitimi

Adıyaman Üsküdar Bilgi Evi Eğitim Destek Merkezi'nde eğitim gören 158 Suriyeli çocuğa yürütülen proje kapsamında Türkçe eğitimi veriliyor

**ÜLKELERİNDEKİ** iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyeli çocuklar, Adıyaman'da açılan Gökkuşuğu Derneği'nin yürüttüğü "Mültecilere Yönelik Acil Koruma ve Eğitim Desteği" projesiyle Türkçe okuma yazma öğreniyor. Adıyaman Üsküdar Bilgi Evi Eğitim Destek Merkezi'nde eğitim gören 158 Suriyeli çocuk, Türkçe konuşabilmenin yanı sıra yazmayı öğrenmenin mutluluğunu yaşıyor. Merkez Müdürü Gülay Gelse, AA muhabirine yaptığı açıklamada, bu dönem için 158 Suriyeli çocuğa Türkçe ve Arapça eğitim verdiklerini söyledi. Öğrencilerin 78'inin kız, 80'inin de erkek olduğunu belirten Gelse, "Çocuklara Türkçe öğrenmeleri için Türkçe dersi, ülkelerine dönme fırsatları olursa diye de Arapça dersi veriyoruz. Çocukları topluma kazandırmak, çevreyle iletişimlerini sağlamak adına sosyal aktiviteler de yapıyoruz. Masa tenisi, fidan dikimi yapıyoruz. Spor faaliyetlerimiz de bulunuyor. Yaklaşık 7 aydır merkezimiz faaliyet gösteriyor. Merkezimizin tamamı Suriyeli çocukla-



ra yönelik." diye konuştu.

## 'TÜRKÇE YAZMAYA BAŞLADILAR'

Türk Dili Edebiyatı öğretmeni Mücahide Ayaz da çocukların Türkçe konuşabildiklerini fakat yazmakta zorlandıklarını anlattı. Merkezde çocuklarla çeşitli faaliyetler de sürdürdüklerini dile getiren Ayaz, "Çocuklar, Türkçe yazmaya başladı. Harfleri öğretiyoruz. Zaten hemen hemen bütün çocuklar Türkçe konuşabiliyor. Bunun yanı sıra okul öncesi çocuklar oldukları için sosyal faaliyetlerimiz de var." dedi.

## 'GÜZEL VAKİT GEÇİRİYORUZ'

Suriye'nin Halep kentinden bir yıl

önce ailesiyle Adıyaman'a gelen Mehtez Fatih (9), Türkçe konuşabildiğini fakat yazmakta zorluk çektiğini söyledi. Öğretmenlerini ve arkadaşlarını çok sevdiğini belirten Fatih, "Burada güzel vakit geçiriyoruz. Türkçe öğreniyoruz. Öğretmenimiz bize Türkçe harfler öğretiyor." ifadesini kullandı. Suriyeli Nisa İsmail (6) öğretmenlerinin sayesinde Türkçe yazmaya başladığını anlattı. Merkezde sinema, fidan dikimi gibi etkinliklerinin de yaptığını dile getiren İsmail, "Türkçe'yi Adıyaman'da öğrendim. Öğretmenlerime teşekkür ederim. Türkçe konuşabiliyoruz ama yeni yeni yazmaya başladım. Suriye'deki arkadaşlarımı çok özledim." sözlerine yer verdi. (AA)



## Mülteci bebek kendisini kurtaran askere gülümsedi

**SAHİL** Güvenlik Gemisi tarafından tesbit edilen hareketli lastik bot durdurularak 11'i çocuk 50 göçmen yakalandı. Sahil Güvenlik Komutanlığı ekiplerinin Aydın Didim açıklarında göçmenlerin yakalanmamasına yönelik düzenlendiği operasyon sırasında göçmenler arasında bulunan bir bebeğin kendisini kurtaran askere gülümsemesi herkesi duygulandırdı. Aydın'ın Didim ilçesi Tekakaç önlerinden bir grup göçmenin denize açıldığı ihbarı alındı. Görevlendirilen Sahil Güvenlik Gemisi tarafından tesbit edilen hareketli lastik bot durdurularak 11'i çocuk 50 göçmen yakalandı. Göçmenler arasında bulunan bir bebeğin kendisini kurtaran askere gülümserken çekilen fotoğrafı görenlerin yüreğini burktu. İzmir - dha

# Sonuç

Segregasyon vs. Entegrasyon

Hibrit kültür imknı

Medyada temsilin entegrasyona etkisi











TEŞEKKÜRLER!